

UNICEF Norges innspill til «Vendepunkt» og ny utviklingspolitikk

UNICEF Norge takker for muligheten til å gi innspill til regjeringens prosjekt «Vendepunkt» og den kommende stortingsmeldingen om norsk utviklingspolitikk.

Norge og UNICEF har gjennom flere tiår samarbeidet om barns rettigheter, humanitær innsats, likestilling, inkludering og styrking av det multilaterale systemet. UNICEF Norge ønsker med dette innspillet å bidra med vurderinger og anbefalinger basert på dette samarbeidet og UNICEFs mandat for barn.

UNICEF Norge deler vurderingen av at norsk utviklingspolitikk må tilpasses en endret internasjonal situasjon. Økende humanitære behov, flere langvarige konflikter, klima- og naturkriser, press på global utviklingsfinansiering og svekket etterlevelse av folkeretten gjør det nødvendig å vurdere hvordan norsk bistand kan innrettes mer strategisk, samordnet og effektivt.

Samtidig bør en slik gjennomgang bygge videre på sentrale styrker i norsk utviklingspolitikk: støtte til FN og multilateralt samarbeid, forankring i folkeretten og menneskerettighetene, fattigdomsbekjempelse, humanitære prinsipper og langsiktige investeringer i barns rettigheter og grunnleggende tjenester.

UNICEF Norge anbefaler at stortingsmeldingen tydeliggjør hvordan Norge kan forene behovet for fornyelse og effektivisering med fortsatt prinsipiell forankring i FN pakten, menneskerettighetene, internasjonalt samarbeid og innsats for de mest sårbare barna.

Et vendepunkt må styrke, ikke svekke, FN, folkeretten og barns rettigheter

UNICEF Norge verdsetter Norges innsats for folkeretten, FN og multilaterale systemer.

Norges utenrikspolitikk er forankret i folkeretten, FN-pakten og sentrale menneskerettighetskonvensjoner, herunder FNs barnekonvensjon. Disse etablerer klare rammer for norsk handlingsrom. Norge kan ikke føre en utenrikspolitikk som relativiserer eller selektivt anvender universelle menneskerettigheter, svekker FN og multilaterale institusjoner som bærebjelker i det internasjonale systemet, eller nedprioriterer beskyttelsen av sivile og barns rettigheter i konflikt og krise.

I dagens situasjon er regelbasert internasjonalt samarbeid ikke et tillegg til norsk sikkerhets- og stabilitetspolitikk, men en del av den. Også norsk utviklingspolitikk og god bistand er avhengig av multilateralt samarbeid og en regelstyrt verden. Norges engasjement i utenrikspolitikken må gjenspeiles i fundamentene for bistandsarbeidet.

Fraværet av felles regler skaper ikke frihet, men sårbarhet. For barn – som aldri bærer ansvar for krisene de fødes inn i – er denne beskyttelsen helt grunnleggende.

Et sterkt FN er avgjørende for å møte de globale utfordringene ingen land kan løse alene. For Norge er FN-systemet en bærebjelke i en regelstyrt verdensorden, og dermed også i norsk utenriks-, utviklings- og sikkerhetspolitikk. I en tid der folkeretten, menneskerettighetene og det multilaterale samarbeidet er under press, bør Norge bidra til å styrke FNs mandat, finansiering og gjennomføringsevne.

Å investere i barns rettigheter er å investere i stabilitet og motstandskraft

Barn er et samfunns aller mest verdifulle ressurser i langsiktig samfunnsutvikling. Investeringer i barns rettigheter er ikke bare verdibaserte valg. De er investeringer i samfunnsmessig motstandskraft. Når barn overlever, får lære, beskyttes mot vold og ekskludering, og vokser opp til å bli friske voksne, blir samfunn mer stabile, mer produktive og bedre i stand til å håndtere kriser og sjokk.

Tilsvarende ser vi at der barns rettigheter svekkes, øker risikoen for ustabilitet, konflikt, fordrivelse og tap av menneskelig kapital. Satsing på barns utviklingsmuligheter må derfor ikke betraktes som et tillegg til mer strategiske prioriteringer, men som en integrert og prioritert del av en helhetlig utviklingspolitikk.

Barn står i dag midt i flere samtidige kriser. Konflikt, klima- og naturkriser, fattigdom, svekkede offentlige tjenester og redusert tilgang til humanitær og utviklingsrettet støtte rammer samtidig. Når grunnleggende tjenester opprettholdes og barns rettigheter ivaretas også under press, styrkes både barns muligheter og samfunnets evne til å håndtere kriser over tid.

Barn og unge bør være en tydelig målgruppe i norsk utviklingspolitikk. Innsats for barns helse, ernæring, læring, beskyttelse, sosial trygghet og deltakelse bidrar til å bygge menneskelig kapital og mer stabile samfunn. Dette er relevant på tvers av norske prioriteringer innen fred og forsoning, rettsstat, menneskerettigheter, likestilling, klima, helse, utdanning, matsikkerhet og humanitær innsats.

Jenters rettigheter er likestilling i praksis

Prioritering av tiltak for likestilling er en satsing på fremtiden. Særlig bør Norge videreføre og styrke innsatsen for jenters utdanning, seksuell og reproduktiv helse og rettigheter, forebygging av barneekteskap og kjønnsbasert vold, samt inkludering av barn med funksjonsnedsettelser. Dette er både menneskerettslige forpliktelser og investeringer med høy effekt for likestilling, menneskelig kapital og stabilitet.

FNs barnekonvensjon danner et naturlig felles verktøy

FNs barnekonvensjon er verdens mest ratifiserte menneskerettskonvensjon og er bindende for alle land Norge jobber med i utviklingspolitikken. Den danner et viktig felles verdigrunnlag og er et særlig kraftig verktøy for samarbeid i bistandsarbeidet. I en tid der internasjonale normer utfordres, er det særlig viktig at Norge opprettholder dette verdigrunnlaget og benytter konvensjonen som et verktøy for felles innsats i praksis.

Tydelighet på hva utviklingspolitikken ikke kan bevege seg bort fra

UNICEF Norge mener stortingsmeldingen må være tydelig hva Norge må holde fast ved:

- Et sterkt og prinsippfast engasjement for FN og multilaterale løsninger.
- Respekt for og forsvar av folkeretten, internasjonal humanitærrett og universelle menneskerettigheter.
- Barns rettigheter som et gjennomgående prinsipp i norsk utviklingspolitikk.
- Beskyttelse av sivile og barn i konflikt, inkludert støtte til FNs mandatet Children and Armed Conflict (CAAC) og arbeidet for humanitær tilgang.
- Langsiktige investeringer i barn og unge som en nøkkel til stabile, inkluderende og motstandsdyktige samfunn.
- Fattigdomsbekjempelse som bistandens kjerneformål, med de mest sårbare barna først.

Mer effektiv bistand krever rettigheter, systemstyrking og langsiktighet

Norge bør videreføre FN som en sentral kanal i norsk bistand, samtidig som det stilles tydelige krav til reform, samordning, kostnadskontroll og transparens.

UNICEF Norge støtter regjeringens ambisjon om en mer strategisk, målrettet og effektiv utviklingspolitikk. Samtidig må effektivitet forstås i lys av rettighetsbaserte rammeverk, langsiktighet og dokumenterte resultater – ikke som en begrunnelse for fragmentering eller kortsiktige prioriteringer. Investeringer i barn er blant de mest effektive bidragene Norge kan gi til stabilitet, produktivitet, fredsbygging og redusert sårbarhet over tid.

FNs og UNICEFs styrke ligger i kombinasjonen av normativ legitimitet og operativ gjennomføringsevne. Normer uten gjennomføring mangler troverdighet; gjennomføring uten normer mangler bærekraft. UNICEF samarbeider med myndigheter, sivilsamfunn, privat sektor og andre FN-organisasjoner for å styrke nasjonale systemer innen helse, utdanning og beskyttelse, slik at resultater varer utover perioden med ekstern finansiering.

Humanitær respons og langsiktig utvikling må ses i sammenheng. I sårbare og konfliktpregede kontekster gir det liten mening å skille skarpt mellom livreddende innsats i dag og systembygging for morgendagen. Barn trenger mat, vaksiner og beskyttelse umiddelbart, men også skoler, helsetjenester, sosialarbeidere, trygge digitale løsninger, rettslig identitet og muligheter for framtiden.

Forutsigbar og langsiktig finansiering er nødvendig for å redusere fragmentering og muliggjøre reell omstilling i FN-systemet.

Norge bør derfor legge til rette for integrerte, flerårige finansieringsrammer som spenner over humanitær innsats, utvikling og fredsbygging, og som gjør det mulig å styrke nasjonale systemer samtidig som akutte behov møtes. Dette vil gi bedre sammenheng, høyere effekt per krone og mindre fragmentering.

Det er riktig å stille krav til effektivitet, kvalitet og resultater i bistanden. Samtidig må slike krav ikke føre til at innsatsen styres bort fra barna som er vanskeligst å nå. Å nå de mest sårbare barna i områder langt unna etablerte tjenester og infrastruktur vil ofte koste mer og ta lengre tid. Det gjør ikke innsatsen mindre viktig – tvert imot. De barna som er lengst unna, må ikke bli de som faller utenfor når bistanden skal effektiviseres.

FN-reform må flytte ressurser fra duplisering til levering

UNICEF er svært delaktig i arbeidet med FN reform gjennom UN80, og har gitt sterke forpliktelser til reformer som gir reelle resultater for verdens mest sårbare barn. Gjennom Future Focus Initiative og arbeidet med UN80 bidrar UNICEF til mer effektiv, desentralisert og leveransedyktig organisering, blant annet gjennom kostnadskontroll, styrket feltkapasitet, bedre samordning og fellesløsninger i FN-systemet. Store kutt i funding globalt krever tiltak, og UNICEF planlegger innsparinger i perioden 2026-2029 på 530 USD i kjernefinansierte ressurser, hvor rundt 75 prosent av innsparingene kommer fra hovedkontor og regionkontorer.

Reform bør måles på om systemet leverer raskere, mer samordnet og med større effekt for barna som står mest i fare. UNICEF bidrar til dette gjennom feltpasert tilstedeværelse, teknisk ekspertise, store forsyningsoperasjoner, forenklet koordinering, fellesløsninger og bedre bruk av data. Slik kan reform flytte ressurser fra duplisering til levering.

Fleksibel og forutsigbar finansiering gir størst effekt for barn

Dersom målet er å få mer effekt ut av hver bistandskrone, bør Norge i større grad prioritere kjernestøtte til FN-organisasjoner. Kjernestøtte reduserer fragmentering,

administrative kostnader og rapporteringsbyrde ved å erstatte et stort antall øremerkede avtaler og prosjekter med mer helhetlig finansiering. Det gir færre finansieringskanaler, mindre ressursbruk på søknader, oppfølging og donorspesifikk rapportering, og gjør det mulig å bruke en større andel av ressursene på resultater for mennesker i stedet for administrasjon. Samtidig styrker kjernestøtte FNs evne til langsiktig planlegging, koordinering og rask respons på nye kriser. I en tid hvor bistandsbudsjettet er under press, er dette et effektiviseringstiltak som både reduserer byråkrati og øker den samlede effekten av norsk bistand.

Kjernestøtte bør være hovedregelen i norsk støtte til FN og multilaterale organisasjoner. Kernefinansiering gir forutsigbarhet, reduserer transaksjonskostnader og fragmentering, og gir handlingsrom til å respondere raskt når kriser rammer. For UNICEF er fleksibel og forutsigbar finansiering avgjørende for å nå barn raskt med ernæring, utdanning, beskyttelse og helsehjelp, og for å skalere løsninger som gir dokumenterte resultater for barn over tid.

Samtidig bør finansieringsarkitekturen være diversifisert nok til å møte kompleksiteten i barns liv. Kjernestøtte, fleksibel tematisk finansiering, myk øremerking, landspesifikk støtte og pooled funds har ulike roller. Det avgjørende er at finansieringen er forutsigbar, flerårig og fleksibel nok til å bevare kapasitet, støtte koordinering, investere i beredskap og opprettholde tjenester i kriser som faller utenfor medienes oppmerksomhet.

Samtidig må også organisasjoner som mottar kjernestøtte, bli tydeligere på å dokumentere og formidle hva denne finansieringen gjør mulig i praksis. For UNICEF handler dette blant annet om evnen til raskt å mobilisere koordinering, informasjon, forsyninger og faglig kapasitet når nye kriser oppstår. Kjernestøtte gjør det mulig å være til stede tidlig, som ved utbrudd av Ebola som et ferskt eksempel, opprettholde beredskap og sette inn tiltak før øremerkede midler er på plass. Det gir bedre beredskap, raskere respons og større effekt for barn.

Innovasjon og forebyggende innsats for bedre bistand

I «Vendepunkt» etterlyses innovasjon og effektivisering i bistandsarbeidet. Unicef Norge er enig i at det bør fokuseres mer på dette og at Norge viderefører støtten til innovasjon, digitale fellesgoder og forebyggende/forutseende innsats.

UNICEF er rigget for å være en drivkraft for innovasjon i internasjonal utvikling og vil gjerne være en stabil partner for Norge i utvikling av bistandsarbeidet. Gjennom UNICEFs globale Innovation Hub utvikles og skaleres nye løsninger innen blant annet

digitalisering, data og kunstig intelligens. Samtidig bidrar UNICEFs moderne Supply Division til mer effektive forsyningskjeder og raskere levering av vaksiner, medisiner og nødhjelp i kriser. Vårt arbeid er basert på kunnskap fra 80 års arbeid i over 190 land. Gjennom forskningssenteret Innocenti omsetter UNICEF kunnskap og erfaring i forskning som styrker politikkutforming og gir bedre grunnlag for investeringer som virker. Norge bør derfor se UNICEF som en strategisk partner for å utvikle en mer kunnskapsbasert, innovativ og resultatorientert bistandspolitikk.

Et høyt bistandsnivå må brukes til fattigdomsbekjempelse og barns rettigheter

UNICEF Norge mener Norge bør bekrefte og videreføre et bistandsnivå på minst én prosent av BNI. Et høyt og stabilt bistandsnivå gir Norge politisk tyngde og legitimitet som reformpartner i FN, styrker Norges diplomatiske innflytelse og gjør det mulig å opprettholde langsiktige investeringer i fattigdomsbekjempelse, grunnleggende tjenester og barns rettigheter.

UNICEF anbefaler at barn gjøres til en tydeligere strategisk målgruppe i stortingsmeldingen, ikke som et eget smalt sektorområde, men som en gjennomgående prioritering i norsk innsats for fred, stabilitet og humanitær beskyttelse, klimaresiliens, helse, utdanning, likestilling, inkludering og fattigdomsbekjempelse.

Prosjekt «Vendepunkt» bør brukes til å tydeliggjøre bistandens formål: å bekjempe fattigdom, redusere ulikhet, beskytte menneskerettigheter og bygge stabile samfunn. Når bistand i økende grad styres av kortsiktige interesser, svekkes investeringene i grunnleggende tjenester og i de barna som står lengst bak. En tydelig dreining tilbake mot fattigdomsbekjempelse, med særlig vekt på barn i sårbare og konfliktpregede kontekster, er både en normativ forpliktelse og en strategisk nødvendighet.

Norsk bistand må bli mer effektiv uten å miste rettighetsforankringen

Vi ser frem til videre dialog om hvordan Norge kan bidra til en utviklingspolitikk som både er mer effektiv, mer rettighetsbasert og bedre innrettet mot verdens mest sårbare barn – og som samtidig styrker systemer, forebygger kriser og holder rettigheter i sentrum for globalt samarbeid.

Med vennlig hilsen

Maria Greenberg Bergheim
Generalsekretær
UNICEF Norge